

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Toimetulek metsade raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate probleemidega, et võidelda kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse hävimise vastu”

KOM(2008) 645 (lõplik)

(2009/C 277/12)

Raportöör: **Lutz RIBBE**

17. oktoobril 2008 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Toimetulek metsade raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate probleemidega, et võidelda kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse hävimise vastu”

KOM(2008) 645 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 17. aprillil 2009. Raportöör oli **Lutz Ribbe**.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 453. istungjärgul 13.–14. mail 2009 (14. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 153, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist ja toetab selles kirjeldatud eesmärgi, milleks on troopiliste metsade raadamise ja nende hävitamise vähendamine poole võrra aastaks 2020 ja peatamine aastaks 2030. Komitee loodab, et Euroopa Liit tegutseb selles vallas senisest märksa energilisemalt.

1.2. Kuigi kirjeldatud arengu võib teatud juhtudel osaliselt panna kohaliku elanikkonna omaalgatuse süüks (nt naturaalpõllumajandus), on kahjustuste peamised põhjused teised. Enamasti on need üksikud inimesed või mõnel juhul ülemaailmselt tegutsevad kontsernid, kes pistavad mõnikord taskusse tohutuid kasumeid, mis on teenitud keskkonna, kliima, bioloogilise mitmekesisuse ja kohalike inimeste arvelt, jättes sõna otseses mõttes maha põletatud maa.

1.3. Sellise olukorra tekkimise põhjused ei ole mitte ainult komisjoni poolt tabavalt kirjeldatud otsesed majanduslikud põhjused, mis on seotud lahendamata maavaldussuhete ja korrumppeerunud või ebatõhusate haldussüsteemidega. Ka riigid, kuhu tooteid eksporditakse – nende seas Euroopa Liit –, on suuresti tekkinud olukorras süüdi. Komitee tervitab seega komisjoni kavatsust analüüsida Euroopa Liidu asjaomast otest ja kaudset panust ja teha selle põhjal oma järeldused.

1.4. Euroopa Liit kavatses võtta juhirolli võitlemisel metsade raadamise vastu ja see on hea otsus. On ilmselge, et ka rahvusvaheline üldsus peab andma oma rahalise panuse. Siiski kutsub komitee kõiki poliitikuid üles säilitama teatud põhimõtteid. Põhimõtteliselt peaks alati kehtima nn saastaja maksab-põhimõte. See tähendab, et igaüks, kes tegutseb – seaduse piires – keskkonda kahjustavalt, peab kandma sellega seotud kulud. Seetõttu tuleb lõpuks ülemaailmselt edendada komitee poolt korduvalt nõutud väliskulude sisestamist ja see Maailma Kaubandusorganisatsiooni

põhimõtetele kooskõlla viia. Nn saastaja maksab-põhimõtet ei tohi õhustada nn ühiskond maksab-põhimõttega, mille kohaselt maksavad maksumaksja ja avalik sektor selle eest, et keskkonda ei kahjustata.

1.5. Riigid, kes soovivad kasutada metsade raadamise või seisundi halvenemise vähendamiseks ettenähtud rahastamisvahendeid, peavad selgelt teada andma, et nad ei ole huvitatud nn indulgentsidega kauplemisest, vaid säästvast arengust. Ebaseadusliku metsaraie ja kaubanduse vastane võitlus peab olema selle esimene proovikivi. Ei ole mingit mõtet eraldada rahalisi vahendeid riikidele, kes ei ole valmis – Euroopa Liidu toetusel või ilma selleta – aktiivselt võitlema ebaseadusliku metsaraie vastu.

1.6. Isegi kui üksikud meetmed, mida Euroopa Liit selle ülemaailmse probleemi lahendamiseks võtta soovib, ei ole veel lõplikult välja töötatud, on juba praegu selge, et kasutada tahetakse peaaesjalikult vabatahtlikke meetmeid⁽¹⁾. On aga näha, et liberaliseerimisele ja globaliseerumisele panustav maailm saavutab kiiresti oma piirid, kui tegu on ülemaailmse võitlusega ökoloogilise ja sotsiaalse ärakasutamise vastu. Siin puuduvad ülemaailmsed mõjusad vahendid. Euroopa Liit peab hoolitsema vähemalt selle eest, et Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames ei käsitletakse vastavaid algatusi enam „kaubandustõketena”.

1.7. Komitee mõistab vabatahtlikkusele põhinevat lähenemist, ent ootab, et Euroopa Liit kontrolliks hiljemalt kolme aasta pärast koostatavas vahearuandes, kas need meetmed ka realselt mõjuvad ja kas eesmärgid saavutatakse. Kui selgub, et metsade raadamine ja seisundi halvenemine jätkub, tuleks kaaluda nn jõulisemaid meetmeid.

(1) Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles sätestatakse puitu ja sellest saadud tooteid turule viivate ettevõtjate kohustused, arvamuse esialgne eelnõu NAT/420 R/CESE 543.2009.

1.8. Sertifitseerimissüsteemid on olukorra parandamise esimehe võimalus. Neid tuleks kohaldada mitte ainult kogu imporditud puidule ja kõigile imporditud puittoodetele, vaid ka teistele vastavast piirkonnast pärit toodetele (nt loomasööt või energia tootmiseks kasutatav biomass).

1.9. Metsade raadamine ja seisundi halvenemine on komitee arvates kahjuks ka näide sellest, et arengupoliitika on vähemalt antud kontekstis arutatavates piirkondades valdavalt ebaõnnestunud. Välja ei töötatud uuenduslikke ja tuleviku seisukohalt elujõulisi, piirkondlike oludega kooskõlas olevaid mudeleid, mis oleks kaasa toonud teistsuguse arengu kui praegune loodusvarade rüüstamine. Siiski ei ole kunagi liiga hilja edendada asjaomaseid lähenemisviise kohaliku elanikkonnaga koos ja nende jaoks. Euroopa Liit peab kaasama vastavad demokraatlike struktuuride väljatöötamise ja kodanikuühiskonna toetuse algatused oma strateegilistesse kaalutlustesse. Komitee on antud kontekstis jällegi valmis andma oma panuse.

2. Euroopa Komisjoni teatis

2.1. Komisjoni teatises ei räägita metsast Euroopa Liidus. Pigem käsitletakse küsimust, kuidas on tulevikus võimalik paremini kaitsta metsi, mida seni ei kata rahvusvahelised kokkulepped, näiteks kliimamuutuste kokkulepe.

2.2. ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsiooni (FAO) hinnangul hävib igal aastal umbes 13 miljonit hektarit metsa. See maa-ala vastab ligikaudu Kreeka pindalale. 96 % raadamistest toimub troopilistes piirkondades; aastatel 2000–2005 hävinud metsade suurimad alad olid kümnes riigis (2).

2.3. Katkematu raadamise põhjused on ühest küljest eripalgelised ja keerukad, teisest küljest aga suhteliselt lihtsad. Komisjoni teatises esitatud tõdemused, nagu „metsad hävitatakse, kuna lühiajalisel tulutoovam kasutada maad muudel eesmärkidel kui hoida metsa puutumatuna” või „kui maad saab kasutada tulutoovamalt ja kõrge turuväärtusega alternatiivsel viisil, nagu näiteks põhitoodete saamine, soodustab see raadamist veelgi enam”, näitavad selgelt, et metsade üldse mitte säästev kasutamine võib ettevõtetmajanduse seisukohalt anda suhteliselt suurt kasumit. „Tuleks selgelt tunnistada, et üks raadamise peamistest põhjustest on majanduslik.”

2.4. Seni pidurdamatuna jätkuva metsade hävitamise ühe täiendava tegurina nimetatakse infrastruktuuri arendamist. Samuti märgib komisjon „Kõige olulisem alus on ebatõhusad valitsemistavad ning halvasti rakendatud maakasutuspoliitika ja ebakindel maavaldamiskord”.

2.5. Sellise arengu tagajärjed on erinevad.

— Kirjeldatud raadamine põhjustab ligikaudu 20 % ülemaailmsetest süsinikdioksiidi heitkogustest ning tänini ei eksisteeri mehhanisme, mille abil oleks võimalik seda kliimale avalduvat üüratut mõju peatada. Just viimasele aspektile ongi suunatud komisjoni dokument, pidades silmas ka Kopenhaagenis selle aasta lõpul toimuvat kliimakonverentsi.

(2) Brasiilia, Indoneesia, Sudaan, Myanmar, Sambia, Tansaania Ühendvabariik, Niigeeria, Kongo Demokraatlik Vabariik, Zimbabwe, Venezuela.

— Komisjon viitab aga ka selgelt sellele, et küsimus ei ole vaid ülemaailmsetes kliimamuutustes. Umbes pool maailma taime- ja loomaliikidest asub troopilistes metsades. Raadamise lõpetamisega antaks ka oluline panus rahvusvahelise üldsuse poolt püstitatud täiendava eesmärgi saavutamisse, milleks on bioloogilise mitmekesisuse hävitamise peatamine.

— Komisjoni dokumendis viidatakse ka sellele, et metsade raadamine ja seisundi halvenemine võib avaldada mitmesugust negatiivset sotsiaalset mõju eelkõige vaesematele elanikkonnariühmadele ning et põliselanikkond kaotab oma eluks otseselt vajaliku keskkonna.

2.6. Teatises esitab komisjon arvutused troopiliste metsade majandusliku väärtuse kohta. Muu hulgas viitab komisjon prognoosidele, mille kohaselt moodustab jätkuva raadamise tõttu 2050. aastaks kaotatud metsaga seotud toodete ja teenuste väärtus hinnanguliselt 5 % maailma SKTst (3). Samuti juhib komisjon tähelepanu metsade märkimisväärsele potentsiaalile kasvuhoonegaaside vähendamisel, selle potentsiaali kasutamisel on kulud CO₂ kokkuhoiule ühe tonni kohta suhteliselt madalad..

2.7. Euroopa Komisjon ütleb selgelt, et „on õige aeg otsustavalt tegutseda”. Ta sõnastab eesmärgi, milleks on „metsade hävitamise peatamine hiljemalt aastaks 2030 ja troopiliste metsade raadamise vähendamise vähemalt 50 % ulatuses praegusest tasemest aastaks 2020.” Komisjon soovib pöörata sellele eesmärgile piisavalt tähelepanu Kyoto protokollil järgsetel läbirääkimistel.

2.8. Lühidalt: komisjon peab ülemaailmsete metsavarude kaitset vältimatuks. Euroopa „peab võtma juhtrolli ülemaailmse poliitilise lahenduse kujundamisel seoses raadamisega”.

2.9. Euroopa Liidu võimaliku panuse osas tuuakse komisjoni teatises olemasoleva poliitika raames välja erinevad tegevusvaldkonnad. Olemasoleva poliitika raames

— kirjeldatakse ühelt poolt võimalikke meetmeid, mis võivad kaasa aidata säästvalt toodetud puidu ja puittoodete tarbimise suurendamisele. Seda peetakse väga oluliseks, kuna Euroopa Liit on üks suurimaid puidu ja puittoodete tarbijaid. Ainuüksi 2005. aastal imporditi Euroopa Liidu turule 83 miljonit kuupmeetrit puitu ja puittooteid, v.a paberimass ja paber. Komisjoni hinnangul moodustas ebaseaduslikult raiutud puit rohkem kui 19 % impordist;

— kutsutakse teiselt poolt üles üksikasjalikumalt uurima muude kui puittoodetega seotud ELi poliitikavaldkondade nn metsasõbralikkust. Muu hulgas juhitakse tähelepanu sellele, et „põllumajandustoodetega seotud nõudlus ja maakasutusega seotud surve on omavahel seotud”. Seetõttu antakse muu hulgas teada „raadamist tõenäoliselt süvendavate imporditud toiduainete ja mittetoiduainete (nt liha, sojaoad, palmiõli, metallimaagid) ELis tarbimise mõju uurimisest”. Sellise uurimise tulemusel võidakse kaaluda poliitilisi valikuid kõnealuse mõju vähendamiseks.

(3) Pavan Sukhdev, vahearuanne „Ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse majanduslikkus”.

2.10. Lisaks olemasolevale poliitikale keskendub komisjon oma teatistes raadamisvastaste meetmete rahastamisvajadusele ja -allikatele ning vahenditele, mida oleks võimalik kasutada raadamispoliitikaga toimetulekuks.

- Komisjoni koostatud mõjuhindangus viidatakse aastas hinnanguliselt 15 kuni 25 miljardi euro suurustele kuludele, mis on vajalikud raadamise vähendamiseks poole võrra aastaks 2020. Euroopa Liit lähtub sellest, et „arenenud riigid peavad eraldama suuri summasid”.
- Esitatakse erinevaid kaalutlusi võimalike arendatavate rahastamismehhanismide kohta. Seejuures ei peeta metsakrediitide tunnustamist ELi heitkogustega kauplemise süsteemis hetkel realistlikuks, kuna raadamisest tulenevad heitkogused on ligikaudu kolm korda suuremad kui ELi heitkogustega kauplemise süsteemi alusel reguleeritavad heitkogused. Kui aga maailma tasandil ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kõrval on paigas ja omavahel ühendatud täiendavad heitkogustega kauplemise süsteemid, võib olla võimalik kasutada vastavaid krediite metsakaitse rahastamiseks.
- Suur osa ELi rahalisest toetusest võiks tulla siiski saastekvootide enampakkumisest saadavatest tuludest. Kui 5 % enampakkumise oodatavatest tuludest (hinnanguliselt suurusjärgus 30–50 miljardit eurot) kasutatakse sel eesmärgil, oleks see summa 2020. aastal 1,5–2,5 miljardit eurot.

2.11. Kliimamuutuste raamkonventsiooni kontekstis järgib Euroopa Liit eesmärki luua aastateks 2013–2020 rahvusvaheliselt toetatav stimuleerimissüsteem, et vähendada raadamist ja metsa seisundi halvendamist arengumaades.

- Selle juurde võiks kuuluda ülemaailmse metsade süsinikumeehhanismi loomine, mis võimaldaks arengumaadel aidata kaasa ülemaailmselt kokkulepitud heitkoguste vähendamise eesmärgi saavutamisele, võttes meetmeid raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate heitkoguste vähendamiseks. „Tuleks välja töötada institutsionaalsed ja toimimisalased üksikasjad”.
- Pikaajalise eesmärgina nähakse raadamise arvesse võtmist süsinikuturgudel.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist ja sellega seoses tõsiasja, et Euroopa Liit tunneb kohustust võtta juhirolli aastakümneid teadaolevate ja korduvalt arutatud probleemide lahendamisel. Eelseisvad kliimamuutuste kokkulepet käsitlevad läbirääkimised loovad selleks hea raamistiku.

3.2. Kõigepealt märgib komitee kriitiliselt, et peab kahetsusväärseks asjaolu, et rahvusvaheline üldsus on metsade hävitamist seni rohkem või vähem tegevusetult pealt vaadanud. Põhjuseid selle teemaga juba varem tegelemiseks oli rohkem kui küll. Metsade raadamisest või seisundi halvenemisest tulenev bioloogilise mitmekesisuse vähenemine või põliselanikkonna eluks otseselt vajaliku keskkonna hävitamine, töötajate ärakasutamine või põllumajanduslike väiketootjate äraajamine nende kodustelt tootmispindadelt ei ole ju mingil juhul uudis. Kliimamuutused on see-ga vaid uus ja täiendav põhjus, et vana probleem loodetavasti uue hooga lahendada.

3.3. Komitee mõistab veel mingil määral komisjoni väidet, mille kohaselt „käesoleva teatisega ei püüta anda lõplikke vastuseid paljudele raadamisega seotud küsimustele”. Komitee ootab aga, et komisjon ei lükkaks selle teema käsitlemist enam kaugesse tulevikku. Lõpuks tuleb tegutsema hakata.

3.4. Komitee tervitab komisjoni selgeid avaldusi metsade hävitamise põhjuste kohta. Komisjon selgitab, et lühiajalised majanduslikud huvid on need, mis lasevad maad kasutada sellisel üldse mitte säästval viisil. Koos osaliselt lõplikult lahendamata maavaldussuhete, olematute ja rakendamise seisukohalt nõrkade või mõnikord täielikult korrumppeerunud haldussüsteemidega toimub metsade hävitamine, mis ei ole ülemaailmselt mitte ainult äärmiselt problemaatiline, vaid ignoreerib sageli täielikult kohaliku elanikkonna vajadusi.

3.5. Loomulikult tunnustab komitee, et meie planeedi kõigis piirkondades elavatele inimestele tuleb pakkuda majanduslikke arenguperspektiive. Komitee ise üritab juba aastaid aktiivses dialoogis näiteks Kesk- ja Ladina-Ameerika, India ja Hiina kodanikuühiskonna rühmadega asjaomaseid lahendusi leida. Komisjoni käesoleva teatise teemaks olev metsade seisundi ülemaailmne halvenemine ja metsade hävitamine ei ole kuidagi seotud kohalikele oludele sobiva regionaalarenguga. See on inimese ja keskkonna ärakasutamine, mis on vastuvõetamatu ja kus ei ole jälgegi säästva arengu käsitlusest.

3.6. Massilise metsade raadamise all kannatavates riikides raiuvad paljud põllumajandustootjad metsa maha ja põletavad seda, et kasutada maad põllumajanduse ja karjakasvatuse tarbeks. Loodusressursside mittesäästliku raiskamise kutsub neis piirkondades esile maa ebaõiglane jaotus ning põllumajanduspoliitika puudumine.

3.7. Selline maakasutus teenib sageli vaid kaduvväikese osa inimeste või mõnel juhul ülemaailmselt tegutsevate ettevõtete huve, kes pistavad kohati taskusse tohutuid kasumeid, mis on teenitud keskkonna, kliima, bioloogilise mitmekesisuse ja kohalike inimeste arvel, jättes sõna otseses mõttes maha põletatud maa. Võimalik on ka teistmoodi, mis tähendab, et olemasolevaid kohalikke varasid võib kasutada säästvalt ning kohalikele elanikele saab luua uusi sissetuleku- ja arenguvõimalusi. Seda kinnitavad arvukad positiivsed näited, ⁽⁴⁾ mida tuleks edendada.

⁽⁴⁾ Nt Saksamaa Hohenheimi Ülikooli ja Filipiinidel asuva Leyte State University koostööprojekt „Rainforestation farming”, vt <http://troz.uni-hohenheim.de/innovations/InnovXtr/RFFS>

3.8. Kuigi sellise röövkasutuse mõjud on otseselt ja hirmuäratavalt nähtavad peajasjalikult kohapeal, on neil kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemise osas aga globaalne mõõde. See tähendab, et metsade hävitamine mõjutab meid kõiki. Me kõik peame osalema probleemide lahendamises.

3.9. Arenenud riikide seisukohalt ei ole mingi mõtet arengumaade dramaatilist olukorda arvustada. Ka meie oleme üks osa sellest probleemist: märkimisväärset osa toodetest – enamikku töötlemata toorainetest või vähetöödeldud toodetest – ei turustata mitte kohapeal, vaid enamasti väga kaugel, sageli arenenud maades. See tähendab, et ka Euroopas on nõudlus nende nõ odavate toodete järele.

3.10. Seetõttu on täiesti õige, et komisjon tegeleb kokku kolme küsimusega.

1. Kui suur on Euroopa Liidu „osa” arengumaade metsade hävitamises (ja kuidas on võimalik seda osa vähendada)?
2. Kuidas saab Euroopa Liit (ja liikmesriigid) kaasa aidata ühelt poolt ebaseaduslike raadamiste takistamisele? Selle all mõeldakse siis metsade hävitamist, mille puhul võiks eeldada, et need ei ole asjaomase riigi huvides. Kuidas on teiselt poolt võimalik välja töötada maa kasutusviisid, mis lähtuvad jätkusuutlikkuse põhimõtetest ja on suunatud kohaliku elanikkonna vajadustele?
3. Kuidas on võimalik välja töötada rahastamismehhanisme, mis panevad piiri metsade hävitamise vajadusele?

3.11. Komitee tervitab tõsiasja, et komisjon teeb – koos teiste institutsioonidega – aktiivselt tööd selle nimel, et rikastada kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse üle peetavat arutelu majanduslike faktidega. Sellised näited on Sterni aruanne, milles näidatakse selgelt, et puuduv kliimakaitse muutub meile kallimaks kui ambitsioonikas suunamuutus, või komisjoni teatises mainitud Sukhdevi aruanne, mis annab teavet rikkumata bioloogilise mitmekesisuse majanduslikest väärtustest.

3.12. Need uuringud ja arvutused on aga ka head näited selle kohta, et neis kirjeldatud rahvamajanduslikud väärtused ei ole hetkel midagi muud kui sõnad paberil. Nad ei rikasta sisemajanduse kogutoodangut, nad ei kajastu ettevõtete majandustulemuses ja nendega ei ole võimalik börsil kaubelda. Vastupidi: metsade hävitamise näide näitab rohkem kui selgelt, et lühiajalise kasumi teenimise (= metsade hävitamise põhjus) ja pikaajaliste rahvamajanduslike üldhuvide vahel (= metsade säilitamine kliima ja bioloogilise mitmekesisusega seotud põhjustel) on äärmuslikud erinevused.

3.13. Meie varade röövkasutus toimub üldiste huvide arvel. Seega seisame me kõigepealt suure väljakutse ees viia tööpoolest lõpule nn väliskulude sisestamine, aidates seega sooritada tõelist läbimurret ikka ja jälle propageeritud nn saastaja maksab-põhimõttel. Nimetatud uuringud ja komisjoni teatises mainitud täiendavad arvud annavad hea ettekujutuse sellest, milliste summadega on tegu.

3.14. Komitee on teadlik sellest, et komisjoni dokumendi tõdemuse kohaselt tuleb mõelda ka stiimulitele, mis paneksid metsade hävitamisele piiri. Komitee jaoks on aga väga oluline juhtida tähelepanu tõigale, et seejuures tuleb silmas pidada üht olulist põhimõtet: riigi raha ei tohi ettevõtetele või eraisikutele eraldada nn stiimulina selleks, et ära hoida üldist huvi kahjustava meetme eluviimist. Alati tuleb keskenduda ülemaailmsete raamtingimuste seadmisele selliselt, et asjaomased kahjustavad meetmed välistatakse või neid välditakse. Sellest olulisest põhimõttest peab juhinduma ka Euroopa Liit muu hulgas Kopenhaageni läbirääkimistel. Sekkumiste puhul tuleb järjekindlalt rakendada nn saastaja maksab-põhimõtet ja seda ei tohi õõnestada põhimõttega, mille kohaselt maksab ühiskond selle eest, et metsi ei hävitataks.

3.15. Riigid, kes soovivad tulevikus vastavaid rahastamisvahendeid kasutada, peavad seega selgelt teada andma, et nad ei ole huvitatud nn indulgentsidega kauplemisest, vaid pikaajalisest säästvast arengust. Metsade raadamise osas võib võitlus ebaseadusliku raadamise ja metsade seisundi halvenemise vastu olla teatud mõttes esimene proovikivi. Asjaomased riigid peaksid selgelt välja ütleva, et nad tegutsevad – rahvusvahelise üldsuse toel või ilma selleta – tõsimeelselt selle nimel, et selline ebaseaduslik tegevus lõpetada. Komitee peab oluliseks juhtida tähelepanu sellele, et vaja ei ole mitte ebaseaduslikku tegevust seadustada, vaid see lõpetada. Vaid see toob kaasa olukorra märkimisväärse paranemise.

3.16. Teisest küljest peaksid asjaomased riigid väljendama selgelt oma huvi uuendusliku, säästva ja piirkondlike oludega kooskõlas oleva arengu vastu, mis aitaks võidelda metsade raadamise või nende seisundi halvenemise vastu.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komisjoni teatis on mitmes punktis veel suhteliselt ebamäärane, mis on osaliselt seotud puuduvate alusteadmistega ja -andmetega, osaliselt aga veel lõpuni läbi mõtlemata käsitustega.

4.2. Kui Euroopa Liit ei hakka senisest märksa aktiivsemalt tegelema metsade hävitamise vastu suunatud kavadega, satub EL tasapisi olukorda, kus talle on võimalik ette heita huvipuudust.

4.3. Liiga kaua on vastutavad osapooled valitsuses ja poliitikas juba pealt vaadanud, kuidas metsi hävitatakse ja kuidas ebaseaduslikult saadud tooted Euroopa sadamatesse saabuvad. Kuigi sageli on muudeks toodeteks töötlemise või muudetud koodide tõttu raske saadeti jälgida, näib ka puuduvat tõeline tahe olukorda leevendada. Komitee ootab, et Euroopa Liit osaleks selle ülemaailmselt olulise küsimuse lahendamisel senisest jõulisemalt. Just hiljuti tervitas komisjon Euroopa Liidu soovi loobuda täielikult hülgetoodetest, kuigi Kanada valitsus lubab seadusega hülgestele jahti pidada. Selle eeskujul ootab kodanikuühiskond sama ranget käitumist ka metsade kaitse puhul.

4.4. Ebamäärane on teatis näiteks küsimuse osas, kui ulatuslik on suurtes kogustes ELi sisseveetava loomasööda otsene või kaudne osa metsade hävitamisele ⁽⁵⁾. Ikka ja jälle käib selle üle vastuoluline arutelu, seda teemat käsitletakse ka komisjoni teatises (vt punkt 2.9). Komitee palub komisjonil selguse saamiseks kiiresti edendada lubatud „raadamist tõenäoliselt süvendavate imporditud toiduainete ja mittetoiduainete (nt liha, sojaoad, palmiõli, metallimaagid) ELis tarbimise mõju uurimist”.

4.5. Nii nagu Euroopa Liit koostas jätkusuutlikkuse kriteeriumid agrokütuste toormaterjalide tootmiseks, tuleks komitee arvates kiiresti välja töötada jätkusuutlikkuse kriteeriumid loomasöödale, puidule ja puittoodetele jne. Kuigi ei ole veel selge, kuidas on ebaselgete maavaldussuhete ja halva juhtimise tõttu võimalik korraldada ja teostada selliste kriteeriumide pidevat kontrolli, on tegu olulise ja õigete lähenemisviisiga. Selleks, et asjaomased jätkusuutlikkuse kriteeriumid osutuksid alaliselt mõjusaks, on aga vajalik nende siduv integreerimine maailmakaubanduse mängureeglitesse!

4.6. Metsade raadamise näide on hea tõestus selle kohta, kuidas liberaliseerimisele ja globaliseerumisele panustav maailm saavutab kiiresti oma piirid, kui tegu on ülemaailmse võitlusega ökooloogilise ja sotsiaalse ärakasutamise vastu. Siin puuduvad ülemaailmsed mõjusad vahendid. Euroopa Liit peab hoolitsema vähemalt selle eest, et Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames ei käsitletakse vastavaid algatusi enam „kaubandustõketena”.

4.7. Komitee mõistab ka seda, et veel ei ole mas selget käsitus meelmele rahastamise kohta. Selleks tuleb kasutada kliimamuutuste läbirääkimisi.

4.8. Kuid tulevikus ei ole oluline mitte ainult see, kuidas võimaldada finantstoetusi teatud kriteeriumide täitmise korral (vt ülal). Veel enne, kui kõnealused läbirääkimised edukalt lõpule viiakse, tuleb asjaomastes riikides luua olulised eeldused probleemide lahendamiseks. Sageli ebaseaduslikku röövkasutust ei ole võimalik peatada kui kohapeal elavatel inimestel ei ole reaalselt toimivat demokraatlikku kaasaráákimisõigust piirkonna arengu küsimuses, kui ei tunnustata põliselanikkonna (ikkagi ligikaudu 60 miljonit inimest!) või põllumajanduslike väiketootjate õigusi ja kui puudub toimiv (korruptsioonivaba) haldussüsteem, neil juhtudel ei saa ka välja töötada sobivaid arengukontseptsioone. Komisjoni teatises ei esitata selle kohta ühtegi märkust ja see on oluline puudus.

4.9. Metsade raadamine ja seisundi halvenemine on komitee arvates kahjuks ka näide sellest, et arengupoliitika on vähemalt antud kontekstis arutatavates piirkondades valdavalt ebaõnnestunud. Välja ei töötatud uuenduslikke ja tuleviku seisukohalt elujõulisi, piirkondlike oludega kooskõlas olevaid mudeleid, mis oleks kaasa toonud teistsuguse arengu kui praegune loodusvarade rüüstamine. Siiski ei ole kunagi liiga hilja edendada asjaomaseid lähenemisviise kohaliku elanikkonnaga koos ja nende jaoks. Euroopa Liit peab kaasama vastavad demokraatlike struktuuride väljatöötamise ja kodanikuühiskonna toetuse algatused oma strateegilistesse kaalutlustesse. Komitee on antud kontekstis jällegi valmis andma oma panuse.

Brüssel, 14. mai 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

⁽⁵⁾ Sama kehtib loomulikult ka agrokütuste jne kohta.